

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT”

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN
DE KENNIS DER GESCHIEDENIS VAN UTRECHT EN OMSTREKEN

9 NOVEMBER
1940

ONDER REDACTIE VAN:
G. A. EVERS

15^e JAARGANG
N° 11

UITGAVE DER VEREENIGING. ADRES: VAN SPEIJKSTRAAT 20

MEDEDEELINGEN UIT DE VEREENIGING.

Het Bestuur noodigt de Leden met hunne Dames uit tot deelneming aan de excursie op Zaterdag 23 November a.s. des namiddags om half drie uur, naar de *Jacobikerk*. Het bestuurslid, architect Th. Haakma Wagenaar zal het gezelschap rondleiden en voorlichting geven.

Leden, die met hunne dames aan deze excursie wenschen deel te nemen, gelieven daarvan schriftelijk aan den secretaris kennis te geven, ten einde het vereischte toegangsbewijs tijdig te kunnen ontvangen.

Namens het Bestuur: W. A. F. BANNIER, *Voorzitter.*

J. W. C. VAN CAMPEN, *Secretaris.*

(Frederik Hendrikstraat 72).

Om den leden gelegenheid te geven de reeks hunner Jaarboekjes en Maandbladen aan te vullen, heeft het Bestuur besloten de meeste oude jaargangen tijdelijk (tot en met 31 December a.s.) tegen sterk verminderden prijs beschikbaar te stellen.

Het zeer gezochte Jaarboekje zal men voor f 1.—, de antiquarisch reeds zeldzame jaargangen van het Maandblad, alsook het album „Het Utrechtsche grachtbeeld voorheen en thans” tijdelijk elk voor f 0.50 kunnen verkrijgen.

De jaren 1924, 1925, 1926, 1927, 1934, 1938 en 1939 van het Jaarboekje, de jaargangen 1 (1926), 2 (1927), 3 (1928) en 6 (1931) van het Maandblad, zijn niet meer beschikbaar.

De toezending geschiedt uitsluitend na overschrijving van het bedrag op postrekening nr. 18328, ten name van Jhr. Dr. M. R. Radermacher Schorer, penningmeester van „Oud-Utrecht”, te Utrecht, onder bijvoeging van 10 cent per exemplaar voor toezendingskosten.

EEN POLITIEKE WEDDINGSCHAP.

Fruin heeft, precies een halve eeuw geleden, in een vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, eenige mededeelingen gedaan omtrent politieke weddenschappen in vroeger tijd. Het waren zuiver speculaties op hetgeen op politiek gebied verwacht werd. Als oudste voorbeeld haalt hij aan een mededeeling in de Divisie-Kroniek: Karel de Stoute was voor Nancy gesneuveld, maar velen konden en wilden zulk een ramp niet gelooven. „Ende sy wedden ende deden groote coopmanschappen op syn leven ende wedercomen.” De Divisie-Kroniek zegt dat dit „gecke luyden” waren, maar er zijn sedert dien nog heel wat — alles behalve „gecke” — lieden geweest, die met dergelijke politieke speculaties geld gewonnen en verloren zullen hebben. Fruin weet er enkele interessante gevallen van mede te deelen.

Een Utrechtsch geval uit het jaar 1620 vermeldt het Utrechtsche Kronykjen van Cornelis Cornelisz. Jonchghere, door Dodt van Flensburg gepubliceerd in het zesde deel van zijn „Archief voor Kerkelijke en Wereldsche Geschiedenissen” (Utrecht 1846). Den 15^{en} December 1620 werd „Spaansche Gerrit” aan den Steenweg „ingeluydt” en wel omdat hij verscheidene weddenschappen had aangegaan „gedaen tegen ’s landts welvaren, soo op Prage (de slag bij den Witten Berg nabij Praag had in November aan de heerschappij van den jongen koning van Bohemen een einde gemaakt en vluchtende had de „Winterkoning” Bohemen radeloos verlaten om in April 1621 met de zijnen in den Haag bescherming te vinden bij zijn neef, prins Maurits) ende oock op de stad van Wtrecht”. Wat dit laatste soort weddenschappen betreft, ging het er om, dat „men binnen 6 jaren openbaer misse sal doen in de Domskerck, ende dat de stad Wtrecht sal voor den coninck van Spaengien syn”. Utrecht dus weer Roomsch en Spaansch. En dat in 1620! Spaansche Gerrit had drie weddenschappen aangegaan en voor elke had hij 50 gulden „verschooten” (voorgesloten, vooruitbetaald) onder conditie, dat, wanneer zijn voorspelling uitkwam, hij voor elke 50 guldens er 300 zou terug ontvangen. „Ende sal voor elck 50, 300 weder hebben, soo hij wint”. Maar er waren nog rechtters te Utrecht. De heeren van het gerecht hebben Spaanschen Gerrit de „obligatie” ontnomen, waarop de boosdoener er vandoor is gegaan en wist te ontkomen. Wel kwam er een paar dagen later bericht dat hij, in een herberg, „hemselven den hals aff heeft gesneden”, maar dat bericht berustte op een misverstand. „Maer is fout”, zegt kort en bondig het Utrechtsche kroniekje. Hetgeen ook de waarheid was, want Spaansche Gerrit werd een maand later voor „de vierde reyse” ingeluid en uit de stad verbannen en 9 Maart 1624 „al syn leven” uit Utrecht weggestuurd. Wat niet wegnam, dat in Juni 1625 het kroniekje weet

te vermelden: „Desen tijt Spaenschen Gerrit weder in de stadt ende Dom gaen wandelen” ...

De stedelijke overheid van Utrecht vond in hetgeen zich in 1620 afgespeeld had blijkbaar aanleiding het placaat tegen het wedden uit den jare 1610 nog eens te hernieuwen en te herzien. Uit den aanhef van het placaat blijkt wel, dat dit soort speculatie-zucht de Utrechtsche burgerij nog al flink te pakken had. „Veele en diversche” personen plachten „dik- en meenigmael” op verovering van steden, „op peys, treves (wapenstilstand) en oorlogen, op verre reysen, Heeren ende andere luyden leven, op kinderen te procreëren”, te wedden, waarvan „veele en verscheyde processen, differenten, dissensien ende ongemakken” het gevolg waren. Der burgerij werd derhalve aangeraden zich „van sulke ende diergelyke uytlekkingen, weddingen ende malle koopmanschappen” te onthouden. De boete op overtreding was niet gering.

G. v. R.

UTRECHT IN ROMANVORM.

INA BOUDIER-BAKKER, Aan den grooten weg. Amsterdam [1939]. 80.

Leven aan de grote weg, meegaan met de tijd, onze tijd, waarin zich alles in snel tempo ontwikkelt, waarin men mee moèt, om niet vergeten achter te blijven, gedoemd tot verval, althans tot uiterlijk verval. De grote weg in dit boek, die wordt gelegd om een klein dorp heen, zo dat alle verkeer, dat vroeger door het dorp ging en dat veel gasten in pensions en hôtels bracht, nu buiten het dorp omgaat, tracht men bij het lezen al combinerende in zijn gedachten terug te vinden in de weg die van Utrecht naar het Oosten loopt en Amerongen „rechts” laat liggen. Immers, de stad is Utrecht en bij het dorp zijn bossen en heide.

Corrie Sondaal, het meisje uit het bescheiden pension, dat altijd al zo afgunstig keek naar het grote dorpshôtel „De Leeuw”, ziet het eenvoudige pension van haar grootmoeder, maar ook het grote hôtel tot verval komen door de grote weg. En haar ideaal is, daâr, aan die grote weg een hôtel te exploiteren, modern en comfortabel. Maar voor zij dat bereikt zal hebben moet zij nog heel wat moeilijkheden overwinnen. Als er geen gasten meer in het pension komen en zij en haar grootmoeder geen middelen van bestaan meer hebben, trekt zij naar Utrecht, als winkeljuffrouw in een zaak aan het Janskerkhof. Zij gaat met haar grootmoeder bescheidenlijk wonen ergens aan de Oudegracht, maar nergens laat het verlangen naar de grote weg haar met rust. Na de dood van haar grootmoeder stelt een erfenis haar in staat om in haar dorp een groot buiten, dat aan de grote weg ligt, te kopen. Ze gaat dan eerst in de leer in een hôtel aan het Vreeburg.

En wanneer dan ten slotte na veel moeite en arbeid haar hôtel klaar is om geopend te worden, en zij dus de grote weg bereikt heeft, is zij niet blij, maar alleen maar eenzaam. Samen met haar vroegere vriendje Bart, de zoon uit de Leeuw, weet zij echter het hôtel tot grote bloei te brengen, nadat zij ook de andere weg, die van het stille geluk, heeft leren kennen.

CLARE LENNART [pseud. van Clara Klaver], Huisjes van kaarten. Utrecht [1938]. 80.

In deze roman speelt dat deel van Utrecht een rol, dat loopt „van C. en A. tot in de middeleeuwen”, „aan deze zijde ligt het plein met z'n grote stadsrumoer” en „aan gene zijde het middeleeuwsch hart van de stad: de Domkerk”. In de „lange straat”, die daartussen ligt, herkent men Viestraat, Steenweg, Zadelstraat, Vischmarkt, terwijl ook het oude Bisschoppelijk paleis met z'n onderaardse gewelven(?), waarin o.m. de kelders van La Gaité zich bevinden, en het standbeeld van Jan van Nassau hun aandeel in de beschrijving krijgen. Zoals tussen de moderne, rumoerige, kleurige Vreeburg en Viestraat en het kalme, stemmige Domplein ook thans nog duidelijk de tegenstelling tussen de tegenwoordige en de vroegere tijd te zien is, zo beschrijft de auteur parallel hiermee de levens van „moderne” onrustige, steeds wat anders willende mensen tegenover het leven van de oude conservatieve kruidenier in zijn winkel, die nog precies zo is als in de tijd van z'n vader, waarin hij geen nieuwigheden wil verkopen en waar dan ook haast geen klanten meer komen.

En al deze mensen, de verwoed moderne en de in meer of mindere mate conservatieve, zij allen bouwen in de straat die loopt van C. en A. tot in de middeleeuwen hun huisjes van kaarten, zien ze ineensstorten en bouwen ze weer op.

C. C. S. CRONE, *Het feestelijke leven*. Amsterdam, 1939. 80.

Er zullen weinig boeken zijn, behalve natuurlijk historische romans, waarin de woonplaats van de hoofdpersoon zo'n grote plaats inneemt. Dit verhaal is de herinnering van een man, die vrouw en dochter verloren heeft en nu, eenzaam en zonder doel, verder tracht te leven. Als achtergrond zien we voortdurend de stad Utrecht, voornamelijk de oude stad, zelfs de poppenkast van Hofman is niet vergeten. Wij zien nl. het vroegere leven van de hoofdpersoon voorbijgaan in de vorm van een reeks stemmingen, weergegeven door de beschrijving van wandelingen door Utrecht. Ieder, die Utrecht kent, merkt onmiddellijk hoe nauwkeurig tot de kleinste steegjes en slopjes toe de schrijver de stad kent; bij elke wandeling worden alle straten, vaak nog met bijzonderheden, genoemd.

AK.

UTRECHTSCH E OVERLEVERINGEN.

XVIII. Het St. Andrieskruis in de lucht, 1528.

De protestantsche theoloog Simon Goulart (1543—1628), geboren te Senlis en later meestal in den Calvinistischen kring te Genève verkeerende, was dichter, vertaler, commentator en compilator en heeft verscheidene werken nagelaten. Die werken worden in de eerste plaats van letterkundige waarde geacht, omdat hij een der beste prozaschrijvers van zijn tijd was.

In een dezer werken heeft hij verwonderlijke en gedenkwaardige geschiedenissen bijeengebracht en die uitgebreide verzameling is tweedeelig in 1690 te Keulen uitgegeven¹⁾. Het in het eerste deel voorkomende hoofdstuk over „apparitions diuerses en l'air” bevat mededeelingen over tal van wonderbaarlijke luchtverschijningen, die volgens Goulart aan een groot, ook weer uit verscheidene andere werken samengesteld boek van Conrad Licosthenes, getiteld „de prodigiis et ostentis”, ontleend zijn. Het laatstgenoemde boek was niet meer terug te vinden, is althans niet in eenige

Nederlandsche openbare bibliotheek voorhanden, en evenmin wordt de schrijver in de voornaamste, daartoe in aanmerking komende naslagwerken genoemd. Goularts zegsman is dus niet meer te controleeren, wat erg jammer is, omdat hij den oorspronkelijken tekst waarschijnlijk verkeerd heeft weergegeven, wat de plaats der gebeurtenis betreft.

Op blz. 51 van Goularts werk staat gedrukt:

„L'an mil cinq cens vingthuict . . . la ville d'Vtrecht estroittement assiegee, & finalement prinse par les Bourguignons apparut en l'air vn prognostic de ce malheur, dont les habitans furent aussi merueilleusement estonnez. C'est asçauoir vne grande croix qu'on surnomme de Saint André, laquelle estoit de couleur blafarde, & hideuse à voir.”

Dat vaalbleeke en angstwekkende Sint-Andrieskruis, dat in 1528 als een slecht voorteecken boven de stad Utrecht zou verschenen zijn, staat niet in oude kronieken, die overigens van dergelijke miraculeuze verschijningen gaarne gewag maken, vermeld. Ook wordt het niet in het laatste (zevende) hoofdstuk van Hortensius' geschrift ²⁾, waarin de bezetting van Utrecht door de Bourgondische troepen en de overgang der wereldlijke macht over Het Sticht aan keizer Karel V in Juli 1528 uitvoerig beschreven staat, genoemd.

Uit het voorafgaande hoofdstuk van Hortensius blijkt evenwel, dat Utrecht ruimer begrepen moet worden en dat hiermede niet de stad, doch het bisdom bedoeld zal zijn. Blijkens Hortensius' mededeeling heeft bij het beleg van Hattem in den nacht van 12 op 13 Juni 1528 een St. Andrieskruis boven het stadje gestaan. Door enkele bijkomstigheden lijkt die verschijning daar beter dan elders te passen.

Het Sint-Andrieskruis is een X-vormig kruis, dat herinnert aan den apostel Andreas, een broer van Petrus, die volgens de overlevering te Patras in Griekenland den marteldood aan een liggend kruishout onderging. Andreas werd de patroon der Bourgondiërs, die het naar hem genoemde kruis in hun banieren voerden en hij werd ook de patroon van Hattem, aan wien de kerk van dat stadje oorspronkelijk gewijd was.

„Op dien selven nacht”, staat bij Hortensius op blz. 289 gedrukt, „is in der locht een teycken gesien, 'twelcke die vander stadt uyttermaten versloeghe, ende de vyanden hope gaff van de stadt te verkrijghen. Boven de stad is ghesien een teycken van swarte coleure, seer vreesselijck om te aenschouwen, ende want dat het teycken der Bourgondiers was, so is het van beyde partijen alsoo beduydet, dat de stadt korts onder het ghewelt der Bourgondiers wesen soude. Daer waren nochtans enige onder die van Hatten die het heel anders waren verstaende. Die plaetse is onder de bescherminge van Sinte Andries, waer uyt veele haer voor lieten

staen, dat die heylighe de stadt kortelijck hulpe ende bystandt doen soude, om alsoo haer van de belegheringhe te verlossen."

Nog dienzelfden dag gaven de Hattemers, die hun stadje enkele dagen tegenover een overmacht hadden weten te behouden, zich over.

* * *

Aan een opteekening in het stedelijk resolutieboek van Utrecht over 1624 scheen aanvankelijk de natuurkundige verklaring van het verschijnsel ontleend te mogen worden. Ze houdt in, dat „sonnendage den 8en February des morgens tusschen acht ende negen uyren recht boven de stadt inde locht gesien sijn twee regenboogen ruggelings jegens den anderen". Zonder eenig verband is ze tusschen de vroedschapsbesluiten neergeschreven en geeft dus wel een voorval weer, dat bijzondere aandacht had getrokken.

Twee halve cirkels, met de bolle zijde op elkaar staande, kunnen een figuur vormen, dat aan een Sint Andriaskruis doet denken. Deze oplossing bleek echter niet aanvaardbaar te zijn.

Professor dr. M. Minnaert, de directeur der Utrechtsche sterrewacht, was zoo vriendelijk een verklaring van de beide natuurverschijnselen te geven en schreef:

„De Fransche tekst betreffende 1528 heeft ongetwijfeld betrekking op een lichtkruis, een onderdeel van het halo-verschijnsel, bestaande uit een verticale lichtzuil en een horizontale lichtband, met de zon in het middelpunt; de hemel vertoont dan meestal een algemene sluier, zodat het lijkt alsof de zon door matglas scheen. Dit is in goede overeenstemming met de „couleur blafarde", waar de auteur van spreekt. Dergelijke lichtkruisen hebben in alle tijden een grote indruk gemaakt op de verbeelding van het volk. Zij zijn niet zeer zeldzaam.

„Het enige bezwaar tegen mijn opvatting zou zijn dat gesproken wordt van een „Andreaskruis", terwijl er strikt genomen had moeten staan een „Grieks kruis". Het ligt egter voor de hand dat niet alle schrijvers deze nomenclatuur zo zorgvuldig gevolgd zullen hebben. Een werkelijk Andreaskruis is in de meteorologische optica nooit waargenomen, en het is niet in te zien dat het ooit mogelijk zal zijn.

„Voor wat het tweede [verschijnsel van 1624] betreft, ook dit moet een onderdeel van een halo-verschijnsel zijn. Er zijn twee mogelijkheden: of het is de kleine kring met een horizontale bovenrookboog (onderdeel van de „beschreven halo"), of wel het is de grote kring met een bovenrookboog over een stuk circumzenithale boog. Beide verschijnselen zien er ongeveer gelijk uit, hoewel het tweede verder van de zon staat dan het eerste; zij kunnen beide zeer wel de indruk maken van „twee regenboogen, ruggelings tegen elkaar."

Onder dankbetuiging voor de zoo welwillend gegeven uiteenzetting, meent de bewerker dezer overleveringen den lezers een dienst te doen, door hen naar professor Minnaerts boek ³⁾ te verwijzen, waarin de hier bedoelde en overeenkomstige natuurverschijnselen staan beschreven. E.

1) Thresor d'histoires admirables et memorables de nostre temps. Recueillies de plusieurs authours, memoires, et auis de diuers endroits. Mises en lvmiere par Simon Goulart Senlisien. A Cologni, 1690. 8°.

2) L. Hortensius, Historie ofte wijder verklaringhe van de Utrechtsche gheschiedenissen, oorlogen ende veranderinghen, van den jare 1524, tot de beschrijvinghe van 't bisdom aen die van Bourgondien... Over-geset uyt de Latijnsche in de Nederduytsche tale door A. Strick. 's Gravenhage, 1625. 4°.

3) M. Minnaert, De natuurkunde van 't vrije veld. 2e druk. [Dl. I]. Licht en kleur in het landschap. Zutphen, 1940. (XII en 356 blzn. met pltn., fig., krtn. en tabn.). 8°.

KLEINE MEDEDEELINGEN.

Kruisbroederschappen te Utrecht. (Vgl. blz. 68). — De oude Statie aan het „Absteeder Zandpad” werd vroeger „de Statie onder het Kruis” genoemd. Ook later was in Abstede een Kruisgenootschap blijven voortbestaan, dat in 1819 nog 300 leden telde. De leden van deze broederschap kwamen 's avonds bijeen en hielden bij alle weer en wind hun ommegang of processie door het open veld op Zaterdag. (Vgl. Nederl. Kath. Stemmen IV-114; Godsdienstvriend II-42-35; XX-50; Volksmissionaris XIII-302).

A. E. RIJNTJES.

Erhard Reeuwich. — In den onlangs reeds aangekondigden bundel „Opstellen aangeboden aan G. A. Evers” stelde Prof. dr. G. C. N. de Vooyo de vraag: „Heeft de Utrechtsche kunstenaar Erhard Reeuwich ook letterkundige verdiensten?” Het is bekend genoeg, dat Reeuwich, die meer dan een gewone ambachtsman was, in 1483 en 1484 den mainzer domheer Bernhard von Breidenbach op diens reis naar Palestina, den Sinaï en Egypte vergezelde om onderweg allerlei teeke-

ningen te maken ter illustratie van het uit te geven reisverhaal. Het relaas werd spoedig vertaald en als „Bevarden tot dat heylighē grafft” in 1488 gedrukt op de persen van „meister Eerhaert Rewich van Utrecht”, die toen zijn bedrijf te Mainz uitoefende. Zoo kennen wij hem dus reeds als plaatsnijder en als drukker. Nog slechts weinige jaren geleden heeft M. D. Henkel in het maandblad van Beeldende Kunsten dezen kunstenaar weten te identificeeren met den zoogenaamden „meester van het Amsterdamsche Kabinet” en met den „Meister des Hausbuches”. Bovendien kon aan Reeuwichs hand beeldhouwwerk op grafmonumenten op goede gronden worden toegeschreven. Ook als handschriften-illustrator heeft hij karakteristiek en verdienstelijk werk geleverd. De schrijver aarzde niet dezen Utrechtenaar „de belangrijkste en meest veelzijdige kunstenaar van de late gothiek” te noemen.

Met deze verrassende ontdekkingen voor oogen, vraagt Prof. de Vooyo zich af, of Reeuwich wellicht ook invloed heeft gehad op de samenstelling

van den tekst van Breidenbachs itinerrarium. Het auteurschap van den laatste staat n.l. niet geheel vast. „Of Reeuwich, behalve door zijn teekeningen, aandeel gehad heeft aan dit beroemde reisverhaal, zal wel altijd verborgen blijven. In elk geval is het zeer waarschijnlijk, dat de Nederlandse bewerking aan hem toe te schrijven is. Zouden er in Mainz andere Nederlanders gewoond hebben, aan wie hij deze taak had kunnen opdragen? Een aanwijzing van belang biedt ons het onderzoek van de taal, die reeds door De Vreeze gekarakteriseerd werd als „Zuid-Hollandsch-Utrechtsch, met vele spreektaalvormen“. Een voorloopig onderzoek heeft Prof. de Vooy tot dezelfde uitkomst gebracht, met een zeker voorbehoud voor de spreektaalvormen. De schrijver geeft dan een aantal voorbeelden van utrechtsche en zuidhollandsche taalvormen in de „Bevarden“. Een conclusie op statistische gronden, dat de beroemde reisbeschrijving in de nederduitsche vertaling van de hand van Reeuwich is wordt door dergelijke onderzoekingen min of meer waarschijnlijk gemaakt. Het laatste woord is hier echter nog niet gesproken.

v. C.

Beets' portret naar de Camera-uitgaven geschetst. — Sinds 1839, toen de eerste druk verscheen, hebben veertig uitgaven van Hildebrands Camera obscura het licht gezien en deze zeldzame gebeurtenis in de Nederlandsche letterkunde is thans in veertig gelegen-

heidsgeschriften herdacht. Velen, die dit honderdjarig geboortefeest in herinnering brachten, bepaalden zich er toe, zooals te begrijpen is, te schrijven over de Camera als boek, dat „met zachte ironie en fijnen spot het burgerlijke leven dier dagen in kleine bekoorlijke tafereelen afbeeldt“, zij het ook uit zeer verschillende gezichtshoeken gezien. Anderen daarentegen behandelde het boek als uiting van het nieuwe leven der 19de eeuw, of ontleende er beschouwingen over de levensopvattingen van den schrijver, en de wijze waarop hij karakter aan zijne figuren gaf, aan. Enkeligen puurden gegevens over bepaalde onderwerpen uit het boek, zooals over de muziek- en de beeldende kunstbeoefening van zijn tijd.

Mejuffrouw dr. C. C. van de Graft had de frissche gedachte leiding te geven aan de lijnen, die Beets zelf trok, vorm te verleen aan de losse trekken, waarmede Beets onwillekeurig zichzelf teekende, toen hij in een tijdsverloop van 64 jaren de 21 nog bij zijn leven verschenen drukken van de Camera van motto, aanteekening, voorbericht, narede of bijvoegsel voorzag. Het daaraan ontleende en tot Beets' zelfportret gegroepede materiaal, vormt het onderwerp van een studie in de *Stemmen des tijds* (XXIX-1940, blz. 556—570), zoodat naast het beeld van het Nederlandsche volk, dat het boek geeft, een sprekend beeld van één der beste leden van die volksgemeenschap is ontstaan.

E.

VRAAG EN ANTWOORD.

Wie is Frederika, naar wie de tusschen Kapelstraat en Goedestraat gelegen *Frederikastraat* genoemd is? En heeft de *Staalstraat*, in diezelfde omgeving gelegen, haar naam te danken

aan een meneer Staal (en wie is het dan) of aan het ijzerproduct, dat wij staal noemen, of is er wellicht een andere verklaring mogelijk?

C.